

Мария Варамезова е една от дългогодишните боркини за екологическата замърсено-ност на град Русе. Тази нисичка симпатична жена човек може да срещне на всички митинги и прояви. Тя безпокои нощите и съня на Андрей Луканов след всяко обгазяване в Русе. Интервюто, което взех от нея, бе в един горещ ден в „Градчето на истината“ в центъра на Русе.

Дори „добрият цар“ не може САМ ВСИЧКО ДА РЕШИ

— Откога датират вашите конфликти с властите?

— Моят конфликт с властите започна в началото на осемдесетте години, когато положението в Русе стана много тежко и се изясни, че дишаме въздух, системно отравян с хлор, изпускан от големия химически комбинат, разположен на отсрещния бряг на Дунав, при Гюргово. С всеки изминал ден положението ставаше все по-неприятно. Започнах да поставям въпроса пред местните ръководители. Вероятно и други граждани са правили това. Дали тези ръководители са предприемали нещо, не знам, но положителен резултат не се забелязваше — обгазяванията вместо да намаляват, ставаха все по-чести и продължителни. През лятото на 1985 година написах писмо до Горбачов, Тодор Живков и Петър Петров — тогава първи секретар на окръжния комитет на БКП в Русе. Изглежда, че писмото ми е отишло по-нагоре, защото след известно време Петър Петров ме извика на разговор. При срещата, която вероятно не трябвало да ме убеди колко труден е проблемът и колко много е направил местното партийно и държавно ръководство по него, аз всъщност разбрах, че това ръководство още се колебае дали да придвижи нещата „по-нагоре“. Изразих и недоумението си, и надеждата си, че оттук нататък нещата ще тръгнат към оправяне. Нищо обаче не се промени, даже като че ли стана по-лошо. През есента на 1987 г. на вузовската конференция на БКП (бях дългогодишен, макар и винаги само обикновен член на тази партия) се изказах за замърсяването на въздуха и прочетох писмото, за което стана дума по-горе. Въпреки известната на всички и безупречно действаща машина за подбор на „кадри“, бях предложена от залата и избрана за делегат на общинската конференция с поръчение да поставя най-настойчиво проблема и там. Не позволих да прегледат предварително изказването ми. На самата конференция, на която присъстваше и Гриша Филипов, с голям зор успях да изляза на трибуната. Когато об-

виних цялото държавно и партийно ръководство от долу, че до най-горе за положението с русенския въздух, думата ми бе отнета. Фактически бях изгонена от трибуната, на която не бях се задържаала повече от две-три минути. През следващите няколко дни инцидентът стана известен в целия град, защото тогава все още беше нещо нечувано на такова място да се отправи обвинение „до най-горе“. Конфликтът ми с властите се превърна в открит борба. Почти веднага след това станаха и публичните демонстрации на русенските жени, показани във филма „Дишай“. Последната демонстрация беше особено многобройна. И аз бях сред жените. Участвах в уредяването на Софийския комитет за екологична защита на Русе. Всичко това очевидно силно разгневи висшето ръководство. Беше разпоредено да бъда изключена от партията. Местната номенклатура с готовност проведе „операцията“ и чрез циркулярно писмо до всички ППО се опита да ме оклевети. Много първични организации не подкрепиха тази операция, но общинската организация даде още един пример за нелепа болшевишка „дисциплина“.

— Кои са виновниците за екоцида и с какво допринесоха те за неговото безпрепятствено развитие?

— Виновниците за екоцида в Русе (пък и в Гюргово) са тоталитарните режими в Румъния и България, режими, които с еднакво усърдие и еднаква безотговорност към съдбата на хората „строяха социализъм“. Обладани от грандомания режими, изграждащи индустриални гиганти, без да държат сметка за разходите, създаващи

промишленост заради самата промишленост, които докараха икономиките и на двете страни до катастрофа. Режими, при които невежеството тържествуваше и които отдавна се опираха главно на насилство и страха, които демагогично обявяваха като първа своя задача грижата за човека, а всъщност го презираха. Решението да се построи огромният химически комбинат в Гюргово, фактически в средата на градската зона, може да се счита за една от обичайните „грешки“, дължащи се именно на споменатото невежество и безотговорност. Обаче отказът да се признае и поправи грешката, след като тя стана явна за всички, я превърна вече в умишлено престъпление: по отношение на тези 300 000 души и предизвика бурните протести в Русе, Чаушеску и Живков бяха пометени, тоталитарните режими отхвърлени, но на престъплението още не е сложен край. Затова и Русе не може да се успокои. Конкретни виновници от българска страна са всички местни гаулайти, които позволиха и съдействаха на това престъпление — Ангел Бобоков, Петър Петров, Иван Винков, Кирил Дочев, който в последно време паразитстваше и като „пълномощник на Министерския съвет“ и служеше за алиби, че уж правителството ни нещо върши по въпроса. Виновни са всички местни Тодор-Живкови „народни представители“, виновен е Гриша Филипов, българските правителства от онова време и до днес. Виновен е Тодор Живков, който още преди да започне да се строи химическият комбинат, в реч, произнесена в Турну Мъгуреле, се похвали, че е подписал съглашение за това строителство и с това доку-

ментира „заслугата си“ (том. 27 стр. 201 от „съчиненията“ му). Крайно време е да се сложи вече реално край на престъплението спрямо Русе и Гюргово. Впрочем данните, които станаха известни напоследък, показват, че русенският случай не е единичен, че политиката на режима е довела до отравяне на земята, водите и въздуха почти в цялата страна.

— Вашата прогноза за бъдещето на България и Русе?

— За мен прогнозата е моята надежда. Надявам се България да стане демократична държава, в която да господстват справедливи закони, еднакви за всички нейни граждани, държава, в която единствени привилегировани да бъдат децата и немощите старци. Надявам се у нас да се развие силна икономика и да станем достатъчно партньор на развистите европейски страни. Надявам се да се очистят от отрови почвата, водите и въздухът, да не се опитваме да „покоряваме“ природата, а да живеем в хармония с нея. Надявам се русенци и техните деца да могат скоро да дишат чист въздух. Разбира се, проблемите винаги ще има, но нека се съдейства за тяхното решаване. Изобригането на д-р Желев за председател е може би първата решителна стъпка по пътя към такова бъдеще. Но „добрият цар“ не може сам всичко да реши. Необходима е гражданска активност — постоянна, цивилизована, културна. Вярвам, че някакъв так се победи.

Интервюто взе:
РУМЕН ХИНКОВ

На снимката: Мария Варамезова с двете си внучета